

Кімге: Астана қаласының «Көлік және жол-көлік инфрақұрылымын дамыту басқармасы» ММ және ТОО СТС

Автордың аты-жөні және лауазымы: Қапалбек Нартай Саттарұлы, «Астана қаласының жұмыспен қамту және әлеуметтік қорғау басқармасының» ММ Әлеуметтік мекемелердің қызметін және арнайы қызметтерді үйлестіру бөлімінің бас маманы

Күні: 19.11.2024 жыл

АНАЛИТИКАЛЫҚ ЖАЗБА

Тақырып: Астана қаласының қоғамдық көлік аялдама кешендерінің проблемалары және проблемаларды шешу жолдары

Негізгі сөздер: Қоғамдық көлік, қала тұрғындары, сұраныс, аялдамалар, қоғамдық көлік парктері, жылы аялдамалар.

Кіріспе

Қоғамдық көліктің тұрақтылығы мен қолжетімділігі қала тұрғындарының күнделікті өмірінде маңызды рөл атқарады. Қоғамдық көліктің ең кең таралған және танымал түрлерінің бірі-халықтың әртүрлі санаттарының қажеттіліктерін ескере отырып, қала бойынша жүруді қамтамасыз ететін автобустар. Көлік инфрақұрылымын дамыту мен оңтайландыруды жоспарлау кезінде қоғамдық көліктің ыңғайлылығы мен тиімділігін қамтамасыз ету үшін аялдамалардың қолжетімділігін ескеру қажет.

Астана-жігерлі, тез өзгергіш ритмде өмір сүретін қала. Қала тез өсуде, жаңа аудандар пайда болуда, тарихи бөліктегі инфрақұрылым жетілдірілуде. Белсенді өмір сүру үшін мегаполис тірі организм ретінде өзінің "қанмен қамтамасыз ету жүйесін" – қоғамдық көлік маршруттарының, аялдамалардың дамыған, ойластырылған желісін қажет етеді. Климаттық жағдайлар да өз ізін қалдырады, қысы өте суық және жазы ыстық. Сондықтан қала тұрғындардың жайлылығы мен ыңғайлылығын қамтамасыз ететін көлік маршруттарының және аялдама кешендерінің оңтайлы және тиімді желілері өте қажет. Астанадағы қоғамдық көлік жүйесі – өзгерістерге ең жауапты және бейімделгіш жүйелердің бірі.

Негізгі бөлім

Бүгінгі таңда елорданың қоғамдық көлігі 5 автобус паркінен тұрады, олардың ішінде 1 коммуналдық. Тасымалдаушылар 95 бірлік маршрутқа қызмет көрсетеді (69 қалалық, 26 қала маңындағы). Маршруттар саны артты. Қазіргі уақытта қаладағы жылжымалы құрамның жалпы саны 1402 бірлікті құрайды, резервті, сондай-ақ техникалық қызмет көрсететін автобустарды ескере отырып, желіде 1000 бірліктен астам жол жүреді. Кестелердің жоспарлы саны - 1032 бірлік. Жаңа автобустарды сатып алу аясында қазіргі уақытта қалаға 360 бірлік автобус жеткізілді. Барлық автобустар диспетчерлеу және жол ақысын төлеу жүйелерімен жабдықталған және желіге шығарылды. Автобустарды шығару бірқатар өзекті мәселелерді шешуге мүмкіндік берді. Жылы аялдама пункттерін орнатуға қатысты оларды қалада орналастырудың маңыздылығын атап

өтуге болады (қазіргі уақытта шамамен 200 бірлік орнатылған). Олар тек адамдар көп жиналатын жерлерде ғана емес, сонымен қатар қаланың шетінде, тұрғын үй массивтерінде де орнатылатындығына байланысты. Қоғамдық көлік, жолаушылар айналымының төмендігіне байланысты, 10-15 минут аралығында жүреді. Қоғамдық көліктің жылдам тасымалдамайтындығына қатысты. Мұндай жағдай көптеген себептерге байланысты:

- 1) *автобус тапшылығы;*
- 2) *жүргізушілердің тапшылығы;*
- 3) *жолдарда кептелістердің болуы.*

Осыған байланысты, қазіргі уақытта жылы аялдама пункттерін орнатудан бас тарту мүмкіндігі жоқ.

Жағдайды жақсарту үшін бұрын ұсынылғандай:

- 1) *автобус парктерін субсидиялау сомасын ұлғайтуға міндетті.*
- 2) *автобус парктерін қолдау үшін 2024 жылы тарифті арттыру мәселесін қарастыру. Коммуналдық қызметтердің өсуіне байланысты қоғамдық көліктерде тарифтерді көтеруді жүзеге асыру ұсынылады;*

Мемлекет басшысының жаңа 400 бірлік автобус сатып алу жөніндегі тапсырмасын орындау аясында.

Қазіргі уақытта ол қалаға жеткізіліп, желіде жүреді

306 бірлік жаңа автобус, тағы 40 бірлік автобус күтілуде, бұл қоғамдық көліктің жұмысын жақсартуға мүмкіндік берді. Егер бұрын желіге 800 бірлікке дейін автобус шықса, қазіргі уақытта желіде 1000-нан астам автобус жүреді. Қарқын өсуде.

Ағымдағы жылы:

- *8 жаңа бағыт іске қосылды (6 - қалалық, 2-қала маңындағы);*
- *№10 маршрутта жылжымалы құрамды жаңарту жүзеге асырылды (20 бірлік 18 метрлік электр автобустары);*
- *босатылған жылжымалы құрам (18 метрлік дизельді автобустар) ең көп жүретін бағыттарға бағытталды. №№ 7, 9, 24, 29 маршруттар сияқты;*
- *7 маршрутта жылжымалы құрамды ішінара жаңарту жүргізілді(№№ 14, 31, 37, 50, 53, 64, 70);*
- *4 маршрутта жылжымалы құрамды жаңарту жүргізілді (№№15, 15а, 32, 61).*

Сондай-ақ, тұрғын үй алаптарына қызмет көрсету сапасын жақсарту бойынша іс-шаралар жүргізілуде. Қоғамдық көлік үшін арнайы жолақтарды енгізу мәселесіне ерекше назар аударғым келеді. Жалпы, салынып жатқан жолдарда автобус желілерін енгізу бойынша әлемдік үрдісті атап өткім келеді.

Қазіргі уақытта елордада 1460 аялдама пункті бар, оның 1180-і күту павильондарымен жабдықталған.

Түрлері бойынша:

- *вандалға қарсы типтегі (темір) - 306 бірлік.;*
- *қалалық үлгідегі (шыны) - 639 бірлік.*

Қоғамдық көлікті күту жайлылығы шеңберінде елорда жолаушылары аялдама пункттерін жабық үлгідегі (жылы) күту павильондарымен жайластыруда.

Жабық түрдегі (жылы) күту павильондарының жалпы саны 235 бірлікті құрайды.

Аялдама пункттері бойынша қажеттілік:

Келу "қалтасына", қону алаңына қажеттілік-113 бірлік.:

Алматы - 42 бірлік.;

Байқоңыр - 8 бірлік.;

Есіл-8 бірлік.;

Сарыарқа - 30 бірлік.;

Нұра - 25 бірлік.

Күту павильонына қажеттілік (темір, шыны) - 177 бірлік.:

Алматы - 76 бірлік.;

Байқоңыр - 20 бірлік.;

Есіл-28 бірлік.;

Сарыарқа - 15 бірлік.;

Нұра - 38 бірлік.

Жабық үлгідегі (жылы) күту павильондарын орнату бойынша мекенжай бағдарламасы қала аудандарының әкімдіктері ұсынған мекенжайлар негізінде жасалады.

Орнату орындарының мекенжайлары жүргізілген талдау жолымен айқындалады. Орналастыру кезінде әлеуметтік маңызы бар объектілердің (білім беру, денсаулық сақтау және т.б.) болуы ескеріледі, жолаушылар ағыны талданады.

Ақырлы-бұрылмалы пункттер бойынша анықтамалық ақпарат

Қазіргі уақытта Астана қаласында 65 айналмалы пункт бар.

Олардың ішінде:

"Алматы" ауданы – 18 бірлік.;

"Байқоңыр" ауданы-9 бірлік.;

"Есіл" ауданы-12 бірлік.;

"Нұра" ауданы-11 бірлік.;

"Сарыарқа" ауданы-15 бірлік.

Осы айналмалы пункттерде жабдықтау қажеттілігі бар:

Тамақтану пунктімен қамтамасыз ету – 18 бірлік.;

Санитарлық аймақпен қамтамасыз ету (дәретхана) - 21 бірлік.;

Айналмалы алаң-13 бірлік.

Ақпараттандыру тақтасы туралы анықтамалық ақпарат.

Қоғамдық көліктің аялдама пункттерінде орналасқан ақпараттандыру таблолары ITS (зияткерлік көлік жүйесі) жобасы шеңберінде белгіленеді. Бүгінгі таңда Астана қаласы бойынша 200 бірлік ақпараттандыру таблосы орнатылды. ITS жобасының 3-кезегі шеңберінде қосымша 95 бірлік орнату жоспарлануда.

Қорытынды. Негізгі бөлімде көрсетілген ақпараттарға сәйкес, Астана қаласындағы көлік инфрақұрылымының дамуы жалпы халықтың оңтайлы жүріп-тұруына, қаладағы кептелістердің болмауына оң әсер етеді.

Ұсыныстар:

1. Халықтың тығыздығы мен сауда орталықтары, оқу орындары мен медициналық мекемелер сияқты негізгі объектілердің орналасуын ескере отырып, жолаушылар ағынына талдау жүргізу және жаңа

маршруттарды жоспарлау. Сондай-ақ, халықтың мобильділігі төмен топтары үшін қолжетімділік принципін ескеру қажет.

2. Аялдамалардың бөлінуіне талдау жүргізу және оларды тұрғын аймақтарға, сауда орталықтарына және басқа да инфрақұрылым объектілеріне жақынырақ ыңғайлы орындарға көшіру. Аялдама кешендерін ыңғайлы орындықтармен, ауа-райынан баспаналармен, ақпараттық тақтайшалармен және қоқыс контейнерлерімен жабдықтау.

3. Нақты уақыттағы қозғалыс кестесі бар электрондық табло және маршруттар мен кешігулер туралы ақпараты бар мобильді қосымшалар сияқты аялдамалар мен көліктерде ақпараттық қамтамасыз ету жүйесін енгізу.

4. Аялдамаларда және көлікте бейнебақылау жүйесін дамыту, жарықтандыруды жақсарту, қоғамдық көлік персоналын оқыту және жолаушылардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін құқық қорғау органдарымен ынтымақтастық орнату қажет.

5. Аялдамаларда велосипедтерді қоюға арналған арнайы тұрақ орындарды құру экологиялық таза көліктің дамуына ықпал етеді және көптеген қала тұрғындарының қажеттіліктерін қанағаттандырады. Бұл тәжірибелерді дамыған елдерде қолдану және оларды жергілікті жағдайлар мен қажеттіліктерге бейімдеу Астана қаласындағы автобус аялдамаларын тұрғындар мен келушілер үшін неғұрлым ыңғайлы, функционалды және тартымды етуге көмектеседі.

6. Аялдама ауданындағы көлік ағынының қозғалысына кедергі келтірмеу үшін автобуска арналған міндетті "қалта" құрылғыларын көп болуы керек.

7. Жолаушылардың қауіпсіздігін арттыру және ықтимал авариялық жағдайлардың санын азайту үшін "қалта" және оған іргелес учаскелер жолаушыларды тікелей отырғызу-түсіру учаскесінен басқа, жүру бөлігінен металл қоршаулармен бөлінуі тиіс. Бұл, бір жағынан, жаяу жүргіншілердің жолға күтпеген жерден шығуына жол бермейді, екінші жағынан, өтіп бара жатқан көліктің аялдаманың жанында тоқтап, автобустарға кедергі жасау мүмкіндігін шектейді.

8. Арнайы көлік құралдарын ұйымдастыруды қарастырған жөн. Кәсіпорын қызметкерлеріне арналған маршруттар жұмыс орнына ыңғайлы және тиімді қол жеткізуді қамтамасыз етеді. Бұл жол жүруге кететін уақыт пен күш-жігерді қысқартады.

9. Түнгі маршруттарды енгізу керек. Ешқашан ұйықтамайтын осындай үлкен мегаполис үшін бұл мәселені қарастыратын кез келді.

10. Маршрут жүргізушілердің жалақыларын өсіру керек, қазіргі таңда маршрут жүргізушілердің көбі егде жастағы адамдар. Жалақыны өсіру арқылы жастарыды жұмысқа тарту керек.

11. Жабық типтегі жылы аялдамаларға күн батареясынан қуат беретін құрылғылар орнату керек.

12. Аялдамаларды салар кезде Астана қаласының ауа райын ескерген жөн.

13. Автобустарды сатып алуға және жылы үлгідегі аялдамаларды орнатуға бюджеттен ақшаны жеткілікті мөлшерде бөлу керек.

Пайдаланылған дереккөздер

1. Оценка доступности остановок общественного транспорта методами ГИС на примере г.Сыктывкара - https://nvjournal.ru/media/NV_jule_37.pdf#page=15
2. Территория движения: новые маршруты общественного транспорта появляются в Астане - <https://www.google.com/amp/s/www.zakon.kz/amp/obshestvo/6417690-territoriya-dvizheniya-novye-marshruty-obshchestvennogo-transporta-poyavlyayutsya-v-astane.html>
3. Информации - ТОО СТС
4. 6 идеи как улучшить общественный транспорт в регионах - <https://journal.tinkoff.ru/sinij-trolleibus/>